



> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Samenwerkende Overheden 380 kV ZWO (Rilland-Tilburg)  
T.a.v. de heer H. Wierikx  
Postbus 503  
4870 AM ETTEN-LEUR

Datum **04 NOV 2019**  
Betreft uw brieven van 11, 17 en 23 oktober 2019 over uitwerking  
voorgenomen tracé Zuid-West 380 kV Oost (Rilland-Tilburg)

Geachte heer Wierikx,

Op 11 oktober 2019 heb ik van u een brief namens de samenwerkende overheden en een brief namens de gemeente Moerdijk ontvangen, en op 23 oktober 2019 een brief namens de gemeente Dongen. Deze hebben alle betrekking op de uitwerking van het voorgenomen tracé voor Zuid-West 380 kV Oost (Rilland-Tilburg). De gemeente Moerdijk heeft op 17 oktober 2019 over hetzelfde onderwerp een brief gestuurd naar de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Hierbij ga ik - mede namens de minister voor Milieu en Wonen - in op uw verzoeken om toelichting op de gemaakte afweging. Daarbij zal ik in de eerste plaats ingaan op het belang van de goede samenwerking en participatie. Vervolgens ga ik in op de uitwerkingsgebieden waar ik in mijn afweging ben afgeweken van uw verzoek. Tot slot zal ik nogmaals benadrukken dat ik de goede samenwerking en participatie in het vervolgproces van groot belang vind, met name om gezamenlijk de afgesproken uitwerkingen tot een goed resultaat te brengen.

### **Participatie en samenwerking**

In uw brieven verwijst u naar het belang van het participatieproces. Naar mijn mening heeft het participatieproces van de laatste jaren tot positieve resultaten geleid, al ben ik mij er van bewust dat dit door de betrokkenen bij de planstudie in Zevenbergschen Hoek en de bewonersgroep 's Gravenmoer niet zo wordt ervaren. Het was in de afgelopen periode belangrijk dat we elkaar tijdig hebben geïnformeerd over nieuwe ontwikkelingen, zodat we voldoende tijd hebben gehad om elkaars belangen te leren kennen en draagvlak te kunnen vinden voor soms moeilijke tracébeslissingen. Het samenwerkingsproces heeft ertoe geleid dat ik voor de elf uitwerkingsgebieden een advies van u heb ontvangen dat ik voor het overgrote deel heb kunnen overnemen. Mede namens de minister voor Milieu en Wonen zal ik eindverantwoordelijkheid dragen voor de ruimtelijke inpassing van het hoogspanningstracé. Daarbij heb ik uw afweging goed kunnen betrekken.

### **Directoraat-generaal Klimaat en Energie**

Directie Warmte en Ondergrond

#### **Bezoekadres**

Bezuidenhoutseweg 73  
2594 AC Den Haag

#### **Postadres**

Postbus 20401  
2500 EK Den Haag

#### **Overheidsidentificatienr**

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

[www.rijksoverheid.nl/ezk](http://www.rijksoverheid.nl/ezk)

#### **Behandeld door**

mr. S.J. van Sluis

T 070 379 6738

[s.j.vansluis@minezk.nl](mailto:s.j.vansluis@minezk.nl)

#### **Ons kenmerk**

DGKE-WO / 19244626

#### **Uw kenmerk**

2019-250

Een goed participatieproces is onmisbaar om alle belangen inzichtelijk te maken, zodat het bevoegd gezag een integrale afweging kan maken. Daarbij speelt ook het nationale belang van de energie-infrastructuur mee, waarin uitvoerbaarheid en leveringszekerheid een grote rol spelen. Ik moet de nieuwe hoogspanningsverbinding in de context van de hele energie-infrastructuur in Nederland en de energietransitie zien. Op enkele punten is het resultaat van mijn afweging daarom anders dan uw voorstel. In uw brieven benadrukt u deze punten, ook als onderdeel van een evenwichtig pakket. Mijn afweging licht ik nader toe. Het doel van een goede inpassing van de hoogspanningsverbinding op basis van een goede samenwerking blijft daarbij voorop staan.

#### **Uitwerkingsgebied Zevenbergschen Hoek**

In 2017 heeft mijn ambtsvoorganger toegezegd dat TenneT een planstudie zou uitvoeren om te onderzoeken op welke wijze de tracéoptimalisaties van de nieuwe 380 kV-verbinding kunnen bijdragen aan het verlichten van de ruimtelijke druk in Moerdijk. Deze planstudie heeft plaatsgevonden in de vorm van werkateliers samen met belanghebbenden. De resultaten van de planstudie zijn afgestemd met de belanghebbenden en bekendgemaakt in Projectboek 3. In hun advies van 31 mei 2017 hebben de samenwerkende overheden aangegeven dat het ruimtelijk knelpunt naast de bestaande en nieuwe hoogspanningsverbindingen bestaat uit bestaande infrastructuur A16, HSL en spoor, opgave windenergie en de toekomstige ruimtelijke ontwikkelingen als het Logistiek Park Moerdijk en aanpassing Moerdijkbrug/A16.

Projectboek 3 laat zien dat er een minimaal verschil is in de ruimtelijke druk tussen variant Geel en variant Rood. De afstand tot de woningen verschilt tussen variant Rood en variant Geel maximaal 145 meter en minimaal 45 meter. Landschappelijk draagt variant Geel niet bij aan het afnemen van de ruimtelijke druk. Een belangrijk verschil is dat er bij variant Rood meer woningen in Zevenbergschen Hoek in de magneetveldzone liggen dan bij variant Geel, wat tot zorgen leidt over mogelijke gezondheidseffecten (met name kinderleukemie) van de hoogspanningsverbinding. In de afgelopen 40 jaar is er in internationaal onderzoek geen causale relatie aangetoond tussen het wonen in de buurt van een hoogspanningsverbinding en kinderleukemie. Daarom weeg ik deze omstandigheid niet zwaarder dan andere effecten (zie ook het advies van de Commissie Verdaas<sup>1</sup>).

In verband met de maatschappelijke zorgen heeft het Rijk wel een voorzorgsbeleid en naar aanleiding daarvan biedt TenneT bewoners die niet in de magneetveldzone willen wonen de mogelijkheid hun woning aan TenneT te verkopen. De betreffende woningen in Zevenbergschen Hoek zullen daarom van TenneT een aanbod tot uitkoop krijgen. TenneT zal de aangekochte huizen die niet rechtstreeks onder de hoogspanningsverbinding liggen na afronding van de werkzaamheden opnieuw op de markt brengen. TenneT heeft de ervaring dat in vergelijkbare projecten dit soort woningen snel weer verkocht worden.

---

<sup>1</sup> [https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven\\_regering/detail?id=2019Z18508&did=2019D38554](https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2019Z18508&did=2019D38554)

Bij mijn keuze tussen variant Rood en variant Geel weeg ik de effecten op milieu, (net)techniek, kosten en omgeving. Variant Rood scoort beter op milieu (landschap), (net)techniek (technische complexiteit en tijdelijke overlast) en kosten. Variant Geel scoort beter op omgeving (voorkeur omgeving en gevoelige bestemmingen). Op basis van wat ik hierboven heb beschreven, zie ik onvoldoende aanleiding om te verwachten dat de leefbaarheid door variant Geel wezenlijk minder wordt aangetast dan door variant Rood. Ik zie daarom geen aanleiding om mijn keuze voor variant Rood te heroverwegen. Wel zal ik TenneT vragen om samen met belanghebbenden en betrokken overheden te verkennen of er andere manieren zijn om bij te dragen aan de leefbaarheid in relatie tot de nieuwe hoogspanningsverbinding. Verder heb ik in mijn brief aan de Tweede Kamer van 24 september 2019 al aangekondigd dat ik TenneT zal vragen bij de uitwerking van het landschapsplan extra aandacht te geven aan dit gebied.

Overigens staat in de brief van de gemeente Moerdijk van 11 oktober 2019 dat in Projectboek 3 niet is terug te vinden dat variant Geel onuitvoerbaar zou zijn als gevolg van een langer bouwproces. Dat langere bouwproces maakt variant Geel ook niet onuitvoerbaar, maar ik neem de effecten wel mee in mijn integrale afweging.

#### **Uitwerkingsgebied 's Gravenmoer**

Voor uitwerkingsgebied 9 's Gravenmoer heb ik gekozen voor het tracé dat de samenwerkende overheden hebben voorgesteld, variant Geel. De samenwerkende overheden hadden ook gevraagd om het door de bewonersgroep ingebrachte alternatief, de extra knik bij variant Geel, serieus te overwegen.

In overeenstemming met het advies heb ik de extra knik in overweging genomen. Na weging van de effecten van de extra knik ben ik tot de conclusie gekomen dat deze niet leidt tot minder gevoelige bestemmingen en ook op landschap, natuur en (net)techniek niet tot een betere score leidt. Wel levert de knik € 20 miljoen meerkosten op, zoals blijkt uit Projectboek 3. Ik blijf daarom bij mijn oordeel dat deze knik geen proportionele maatregel is. Zoals ik op 24 september 2019 aan de Tweede Kamer heb geschreven zal TenneT nog wel onderzoeken welk masttype de beste bijdrage levert aan alle milieuaspecten in verhouding tot de proportionele kosten.

#### **Verkabeling Breda**

Met betrekking tot de verkabeling van de 150 kV-verbinding door de Bredase wijken Haagse Beemden en Wisselaar zie ik zowel in het advies van 6 juni 2019 als de brief van de samenwerkende overheden van 11 oktober 2019 geen gewijzigde omstandigheden ten opzichte van 2017 die nu tot een andere afweging zouden leiden dan die van mijn ambtsvoorganger in 2017.

#### **Aankoop van woningen en planschade**

De samenwerkende overheden vragen in hun brief 11 oktober 2019 om een ruimhartige toepassing door TenneT van het aankoop- en schadebeleid. Ik zal TenneT opnieuw vragen hier rekening mee te houden.

**Vervolg**

Uw inzet en inbreng voor een goede inpassing van het hoogspanningstracé Zuid West 380 kV Oost is van groot belang. Ik zet de samenwerking dan ook graag voort gedurende de resterende opgaven, waaronder de onderzoeken naar de verlenging van het kabeltracé in de buisleidingenstraat bij Bergen op Zoom en de eenduidigheid in de masttypes. Ook het opstellen van een Landschaps- en natuurcompensatieplan doe ik graag in overleg met de belanghebbenden in de regio.

Hoogachtend,



Eric Wiebes  
Minister van Economische Zaken en Klimaat